

ЗДРАВНО ОБРАЗОВАНИЕ

ПСИХИЧНОТО ЗДРАВЕ НА ДЕТЕТО ПО ВРЕМЕ НА ПРЕХОДА ОТ ДЕТСКА ГРАДИНА В УЧИЛИЩЕ

Калин Гроздев

MENTAL HEALTH OF THE CHILD IN TRANSITION FROM CHILDREN'S GARDEN TO SCHOOL

Kalin Grozdev

Abstract: The author examines the child's mental health in the transition from compulsory pre-school to first-degree compulsory education. He applies a complex methodology for studying natural child sensitivity and seeks its importance in acquiring knowledge, formation of ideas, educating basic skills for a healthy lifestyle in the family, kindergarten, school. Develops and recommends educational technology to strengthen the child's mental health.

Key words: mental health, psychological health, family, kindergarten, school, educational technology

Въведение

Съсредоточаването върху психичното здраве на детето в прехода от детска градина към училище е възможно да предизвика съмнения за съответствието между предлагания за обсъждане въпрос и нагласите на пряко ангажираните с образователната проблематика. Обикновено около вектора „детска градина – училище“ в педагогическите публикации се поставят акценти чрез други понятия – подготовка за училище, задължителна предучилищна подготовка за училище, готовност за училище, училищна зрелост и пр. Обаче внимателното анализиране на посочените и много други сходни термини отвежда до основополагащото място на детското здраве. Безспорно е, че когато детето е здраво, то може успешно да изпълнява възлаганите му задачи. В масовото съзнание под детско здраве се разбира предимно соматичното (телесното) състояние, установявано чрез показателите за телесна температура и други бързо разпознаваеми симптоми на болестно състояние. Някак незабелязана остава невидимата, но равностойна съставка на здравето – психичното здраве. Как може тя да се превърне в разпознаваема, съзнателно контролирана, целенасочено обгрижвана? В търсетето на отговори по тези и много други въпроси е избрана за обсъждане и по-рядко разглежданата проблематика – психично здраве в прехода от детска градина към училище.

Психичното здраве в научната терминология

В две научни области най-често се употребява понятието *психично здраве* – медицина и психология. Съществуват две популярни определения за психично здраве, два модела за психично здраве,

разработени са медицински и психологически критерии за психично здраве. Определението за психично здраве, прието от Световната здравна организация, е „състояние на благополучие, при което човек може да реализира своя собствен потенциал, като се справя с обичайния жизнен стрес, продуктивно и плодотворно да работи, а така също да дава приноса си в живота на своето съобщество“ (СЗО).

Българските изследователи Г. Д. Пиръв и Л. Десев определят психическото здраве като: „оптимална адаптация към социалната среда и въздействие върху нея в процеса на специфична човешка дейност“ (Пиръв, Десев 1999: 170). Внимателното анализиране и на двете определения дава основания за съсредоточаване върху феномена психично здраве в периода на преход от детската градина към училището, когато: 1) детето изпитва необходимост от социална подкрепа, за да поддържа състояние на благополучие; 2) намира се под въздействието на множество фактори, които му въздействат разнопосочно при разгръщането на собствения потенциал; 3) подложено е на прекомерен жизнен стрес както в училище, така и в семейството; 4) проявява желание за продуктивна и плодотворна работа, но не притежава достатъчно опит; 5) включва се в съобщество от връстници, с които трябва да създава и да поддържа делови взаимоотношения; 6) предпочита игровите занимания, а трябва да овладее учебната дейност.

В така представените измерения на детското психично здраве на преден план се очертават основни социално-педагогически проблеми, за решаването на които е необходим друг подход. Може би е време феноменът психично здраве да придобие по-широка популярност и в много други науки, сред които са социалните и педагогическите. Основания за разширяване на научните области, ангажиращи се с изследване на детското здраве (соматично и психично), се намират преди всичко в образователната практика. Много по-често близките на детето посочват тревожните ги поводи в сравнение с родителите, а и с учителите. С поглед „отвън“ обикновено родителите разпознават промените в психиката на детето като умора, преумора, разсеяност, емоционална лабилност и пр.

Социалното обкръжение за психичното здраве на детето

В същото време среднестатистическият български родител, чието дете предстои да влезе в първи клас, все по-рядко проявява интерес към промените в неговото психично състояние и търси отговори по други прагматични въпроси. Най-често поводите за разговори между родителите се ограничават в обсъждане равнището на уменията по четене, писане, извършване на някои аритметични операции и пр. През последните години тревожно разисквани са и други въпроси, произтичащи от конкуренцията в образователната среда, а именно: дали детето може да чете „гладко“; може ли да смята; има ли количествени представи; може ли да събира и изважда в кръга на двадесет и пр.

Внимателното вглеждане в съдържанието на тези и много други въпроси очертава образа на истинските заплахи над детското психично здраве. Явно е, че на преден план са поставени много общи и неточно формулирани проблеми, които действително могат да се превърнат във фактори за патологизиращо възпитание в семейството и в обществото. Като важни доказателства за последиците от посочените и много други неблагоприятни въздействия са често споделяните тревоги от педагогически ръководители, детски и начални учители за неосведоменост по съдържанието на публикуваните Държавни образователни изисквания за готовността на детето за училище, водещи до усилване на психическото напрежение сред родителите и неговото пренасочване към децата.

Възможностите за опазване на детското психично здраве

Опазването на детското психическо здраве в прехода от детска градина към училище е основно задължение на възрастните (родителите, учителите, треньорите и др.). Макар и в подготвителните за училище групи да се провежда целенасочена работа по общата психическа подготовка на бъдещия ученик за предстоящата промяна в живота му и произтичащите от нея права и задължения, намесата на родителите е много необходима (Петрова 2001: 313 – 320). Детето формира само обща представа за предстоящата цялостна промяна и в повечето случаи е оставено само да опознае нейните особености в процеса на овладяване на знания, формиране на нови за него представи, умения, отношения. Съществена възрастова особеност е, че то чувства, но все още не може да изрази словесно своите преживявания.

Първият стълб, на който е разумно „да се опрат“ родителите, е най-близкото социално обкръжение, включващо родителите им, а също така родствениците, приятелите и близките. Много надежден източник на информация са бабите и дядовците на детето, които по-често са склонни да се връщат към спомени от детството. Както обобщава Л. Бурбо „...колкото повече един възрастен приема да се вгледа в себе си и да разбере какво чувства, толкова по-добре осъзнава много неща, случили се в детството му, които досега е пазил скрити дълбоко в себе си“ (Бурбо 2007: 20). Важно е още едно превъзходство на бабите и дядовците – умението за непосредствено, искрено общуване с внуците. Въз основа на него се формира „...по-голяма привързаност към възрастните“ (Пирьов 1999: 26).

Наред с положителните страни на тази привързаност нараства и опасността от разглеждане. Именно затова се налага майките и бащите да преценят трезво своята психическа подготовка за изпълняване на доста сложни социални роли (ролята на малкия ученик и ролите на неговите родители – майката и бащата на малкия ученик). Обобщената представа за ролята на родител, подкрепящ своето дете във времето на прехода от детската градина в училището, се оказва недостатъчна, тъй като в нея все още не са изградени необходими и ясно осъзнати елементи. Налага се развиване на умение за своевременно разпознаване и справедливо обясняване на различията в поведението на детето. В училище е старателно, изпълнително, внимателно, а вкъщи често проявява небрежност, негативизъм, раздражителност, склонно е да капризничи. Характерно е, че проявява тези и други негативни черти само в „познатата семейна обстановка“ (Поливанова 2009: 22).

Тази избирателност поражда родителски съмнения за неправилно възпитание, подсилва тревогите им за допуснати сериозни пропуски в предходните години. Задълбочено изясняване на причините за възникване на психически изменения във времето на прехода от детска градина в училище прави Л. С. Виготски (Виготски 1984). Като характеризират този период на сериозни психични изменения и много други изследователи очертават съществените зависимости между начините на възпитание в семейството и вероятностите за подобряване или влошаване на висшите психически функции (Парамонова, 2002; Корнев 2003 и др.). Тези тенденции в най-висока степен се проявяват при усвояването на сложни дейности, каквито са слушането с разбиране на устна реч, говоренето, четенето и писането, извършването на аритметични операции и др.

В търсенето на „най-прекия път“ за изследване измененията в психическото развитие е разработен ефективен вариант на цветовата диагностика на емоциите. В него моделът на развиващата се личност се основава на представата за структурообразуващата система на отношенията, поместена в пет блока: „Щастие – Мъка“, „Справедливост – Обида“, „Дружба – Кавги“, „Доброта – Злоба“, „Възхищение – Скука“ (Орехова 2008: 52). Чрез въвличане на детето в привлекателни занимания за рисуване и оцветяване изследователите по дискретен начин извличат съществена информация за неговото психично здраве. Много съществено предимство на цветовата диагностика на емоциите е, че може да се приспособи за реализиране на възпитателни, образователни развиващи цели.

Потребност от самовъзпитание на родителите

Ролите на майката и бащата на първокласника се оказват не по-малко трудно изпълними в сравнение с ролята на малкия ученик. В споделяните на глас разсъждения за предстоящите промени в живота на детето много често родителите допускат неточности, неясноти, които поставят в риск психичното здраве не само на детето, а и на всички останали членове на семейството. Оказва се, че паралелно протичат индивидуални кризи, а именно: криза на прехода от предучилищна в начална училищна възраст, която преживява детето; майчина и бащина криза, пораждащата се и постепенно засилваща се в процеса на усвояване на непознати компетентности по отглеждането, възпитанието, обучението, образованието, социализацията и пр. на детето. Именно затова за опазване на психичното здраве в семейството трябва да се започне от самовъзпитание на родителите (Попова 2006: 69). Необходимостта от самовъзпитание на родителите се подсилва и от преживяванията на тревожност, проявявани от други членове на семейството, даже и на близки и познати.

В търсенето на идеи за самовъзпитание родителите опознават по-обстойно възможностите за реална възпитателна работа. В нея грижите по опазване на психичното здраве на детето налага изменения в отношението към времето. За оползотворяване на времето е необходимо усвояване на умения по основни дейности, които детето трябва да опознае, за да ги извършва с желание. Необходимо му е подробно, спокойно, убедително и възискателно ориентиране в предстоящите сериозни промени в

живота през денонощието. Преди всичко осигуряване на достатъчно часове за психично възстановяване чрез сън през нощта, а ако в индивидуалните особености на малкия ученик е запазена потребността от дневен сън, трябва да бъде предвидено необходимото време. От много съществено значение е престоят на чист въздух и закалителните процедури, създаващ и поддържащи здрава връзката между психическото и физическото развитие. Разпределението на времето в денонощието през подготвителния период трябва да съответства на всички изисквания за високо качество на възпитанието в семейството. Критерий за това качество е формирането на навик за точно спазване на времето за подготовка и заспиване, както и за събуждане и извършване на всички необходими хигиенни процедури сутрин.

Една от важните задачи по самовъзпитанието на родителите е усвояването на методи за общуване (взаимодействие) с детето. Родителят трябва да се превърне в сладкодумен разказвач. Най-подходящият метод за възпитателно въздействие е разказването на лични спомени за училищния начин на живот и опознаването на неговите правила. Проявяването и поддържането на слушателско любопитство в голяма степен зависи от дипломатическия подход на разказвача. Темата за училищния начин на живот не е добре позната за малкия слушател, затова разказващият трябва да проявява находчивост при подбиране на примерите. Важно е характеризиранието на привлекателността в организирания учебен процес.

Тъй като започва сложен процес на опознаване на човешката дейност учене, изискваща непознати за детето психически усилия, са необходими по-подробни обяснения за училищния труд, умората, преумората, възстановяването. За тяхното узнаване е необходимо споделяне на спомени, в които се съдържат интересни примери. Опознаването на зависимостта между дейностите преподаване и учене отвежда към формирането на представа за тип взаимодействие между началния учител и малкия ученик, което доста съществено се различава от практикуваното взаимодействие между предучилищния педагог и членовете на детската група.

Познатото преобладаване на игрови взаимодействия (действия във въображаема ситуация „науж“), осъществявани и в подготовката за училище, предстои да се изместват от друг тип – учебни. В тях игровата дейност и усвоените за нейното практикуване умения трябва да отстъпят място на учебна компетентност, включваща представи, знания, умения, отношения за поведението на ученика в училище. Естествено е родителят да попадне в сложен лабиринт от въпроси, на които сам не може да намери най-подходящия отговор. Връщането към спомените от детството и подбирането на примери за преживян успех в ученето най-бързо подбуждат любопитството към детството на родителя. Оказва се, че за детето е по-важно създаването на „обходен път“ за опознаване на родителя и неговите ученически спомени, а не предстоящото запознаване с правилата за училищния начин на живот. По-интересно е и създаването на въображаеми ситуации за творчески ролеви игри, осигуряващи свобода на мислите при разказване на историйки, смешки, приказки за дружбата със съучениците, необходимостта от нея, трудностите за установяването и правилата за нейното поддържане.

Самоусъвършенстване на артистичните умения

В търсенето на подходящ начин за придобиване на личен опит е доказано значението на театрализираните игри за представяне на училищния начин на живот. Чрез тях се създават разнообразни игрови ситуации, които отначало са по предложение на родителя. Възникването на идея от детето е много важен признак за наличие личен опит по темата и проявяване на желание за нейното позадълбочено опознаване. В семейните занимания на игра на маса куклата поставя въпроси, търси и намира подходящи отговори. Осъществява практически решения на поставени задачи. Разказва, че има правилата за достигане до входната врата за двора на училището. Продължава с обсъждане на най-подходящия маршрут до входа за класните стаи на първокласниците. Напомня за спазването на посока за движение по коридорите, опознаването на хигиената в помещенията. Описва разположението на непознати за детето пространства (салон за физическа култура, зала по изкуствата, столова, умивални, тоалетни, работилници и пр.). Рисува схема, за да обясни разположението им едно спрямо друго.

С тези игри се постига по-леко преодоляване на страха от неизвестното, което за малкия ученик е с много богато съдържание. Необходимо му е да се ориентира в класната стая, а от нея към много други обекти – тоалетна, столова, павилйон за закуски, салони за физическа култура, музика и други специализирани дейности, открито игрище и т.н., и т.н. Към поведението на ученика за всеки обект

има изисквания, правила, ограничения, които трябва да запомни, за да спазва, тъй като все още не може да чете с разбиране доста сложните административно оформени текстове.

Основополагащо правило за практическото предаване на опит от родителя към бъдещия първокласник е изразяването само на положително емоционално отношение към училището. Уважението към образователната институция е присъщо на българина, а и мощен източник на енергия е историята на педагогиката и българското образование, художествената и научната литература на училищна тематика. Позитивният образ за училището безспорно се изгражда с примери за впечатляващи детето личности, които изпълняват различни роли в училище – директор, начален учител, възпитател, лекар, медицинска сестра, охранител, хигиенист и пр. Превръщането на всеки един от тези възрастни в обект за опознаване трябва да премине през призмата на личния пример. Чрез своето положително отношение към полагащите труд в полза на малкия ученик и на всички учещи и работещи в училището, родителят формира ценностната система на своето дете. Ориентира го към опознаване и следване примера на високообразованя, културен, всеотдайно работещ, носещ новото, интересното, полезното. Затова ползва различни ситуации на общуване, за да представи силата на магнетизма, който се създава и поддържа от силните личности в училище. За опазване на детското психично здраве от изключително значение е положителното отношение на родителите към българското образование и всички, работещи за издигане на неговия авторитет. Недопустими са други разсъждения, които детето все още не е в състояние да възприеме и осмисли.

Формирането на представа за успеха в училище се основава на множество примери за лични постижения, от които детето узнава за своите силни и слаби страни. Въз основа на наученото за силните си страни развива увереност в своите възможности за достигане на набелязани ясни цели. Уточняването на зависимостта между целта и резултата след нейното успешно реализиране е изходна точка във възпитаването на важното за първокласника качество целенасоченост. Като участва активно в дейностите за постигане на договорения резултат, бъдещият ученик се тренира в изпълнителност, прилежност, старателност, точност. Придобива и обогатява практическия си опит за постигане на успех в ученето, макар и все още да се ръководи от подбудите на игровата ситуация и да пресъздава желана роля на договорен изпълнител – художник, танцьор, писател и пр.

В семейните занимания с игрова мотивация на целта детето обогатява своя практически опит за общуване с хора на различни възрасти. Сред тях от много важно значение са връстниците. Родителят трябва да прояви находчивост при подбиране и предлагане на разнообразни ситуации за общуване, чрез които да въвлече партньора си в разрешаване на противоречия, водене на спорове, отстояване на собствена гледна точка и пр. Чрез представяне на сценарий по идея от своя детски опит, родителят въвлеча детето си в ситуация на общуване и му предоставя възможност за разрешаване на нравствен проблем. Постава въпроси, разсъждава по възможни отговори, подлага на обсъждане варианти за приемливо и неприемливо поведение. Съсредоточаването върху позицията на връстника, осигурява благоприятни условия за възпитаване в разсъдъчност. Родителят дискретно постига своите цели, тъй като не ползва преки напътствия, забрани и други подобни начини за пряко въздействие, а действа по косвен път. Предразполага участващия в сценария за търсене на подходящо за ситуацията поведение. Приобщава го към усвояване на практически опит, подчинен на нравствени правила.

В процеса на създаването и реализирането на сценария родителят и детето превръщат света на връстниците в обект на опознаване. Разговарят за чуждите интереси, уточняват своите; правят различни съпоставки и откриват сходствата, различията в конкретно поведение; разсъждават над подбудите за определена постъпка; измислят варианти за разрешаване на противоречия и пр. Осъществяваните социални взаимодействия благоприятстват усвояването на опит за съвместна дейност не само във въображаема, а и в реална ситуация на общуване. В процеса на игрово взаимодействие детето усвоява важни навици за общуване с връстниците, приучва се към спазване на общоприетите правила за обществения начин на живот в детската градина, в училището.

Опитът от справянето с различни проблеми предразполага формирането на качеството самостоятелност. Увереността в собствените сили, придобита в театрализираните игри и в много други обучаващи ситуации, подбужда детето към инициативност за самостоятелно извършване на желани дейности. Една от тях е учебната, на която ръководител е началният учител. Приемането на неговата ръководна позиция налага преподреждане на социалните роли в нова йерархична зависимост.

Идеи от детската градина за учене чрез игра в семейството

Подбирането на примерите е извършено въз основа на пилотно изследване, целящо популяризиране на ефективни практики за опазване на детското психично здраве в учене чрез игра. Допускам, че важноста на този проблем ще провокира и други учители новатори да споделят свой опит. От проучените разнообразни и оригинални прагматични решения по-нататък описвам само малка част. Тяхна обща характеристика е създаването на творческа, комфортна образователна среда, в която се разгръща педагогическо взаимодействие, ориентирано към достигане на прогнозируеми резултати (Лебедев 2007: 6). Избрани са варианти на учене чрез игра, в които педагогическото взаимодействие е в условна, въображаема ситуация и активизира най-ценния ресурс на детството – активността. Активността при извършване на движения е най-верният критерий за постигната психическа адекватност в педагогическото взаимодействие. Съзнателно е акцентувано върху формирането на необходими и същевременно сложни представи за време (кръгъл час, година, годишни времена, месец, седмица, денонощие) и построяване на изказване (изречение).

Посредством преки и косвени проучвания на подготовката на 5–7-годишните деца за училище се оказва, че формирането на представа за време е сред най-често изоставяните в периферията на образователния процес. Основателно възрастните отчитат, че времето е абстрактна величина и 5–7-годишното дете все още не притежава възможности за нейното целенасочено изучаване. Същевременно организацията на живота в детската градина, в училище, във всяка съзнателно извършвана дейност налага изискването за ориентиране във времето. Затова и една от основните задачи на задължителната предучилищна подготовка е да благоприятства възпитаването в работоспособност, т.е. нагласа за „... максимум работа, която човек е в състояние да извърши“ за определено време (Пиръов, Десев 1981: 189).

Затова в полезрението на бъдещия първокласник часовникът трябва да заеме полагащата му се позиция на важен и необходим уред. Интересен вариант на подвижна игра „Часовниче, приятелче“, целяща формиране на представа за часовника и неговите функции, прилага госпожа Албена Левска, учителка в ДГ „Евгения Кисимова“, гр. Велико Търново. Основното предимство на тази игра е, че осигурява практически възможности за разпознаване показанията на часовника, като стимулира укрепването на емоционалното умствено здраве на играещите.

Въз основа на предварителни наблюдения за предизвикване на детското любопитство към различни часовници групата „намира“ най-интересния, който се състои от циферблат и две стрелки. Ориентирането в конструкцията започва с движения за очертаване на кръг с двете ръце (отгоре надолу). След като всеки от групата разполага със „свой циферблат“, продължава договарянето за стрелките на часовника – двете ръце на влезлия в тази роля. Изпълнителят на ролята Часовник вдига нагоре двете си ръце, след това свива в юмрук дланта на едната си ръка, а на другата старателно изпъва пръстите, за да представи, че са различни по дължина. Уточнява, че с по-късата ще показва целия час, а с по-дългата – минутите. Така поставя начало на узнаването в света на целия час.

Чрез вариант на играта „Аз показвам, вие разпознавате и назовавате“ учителката осигурява начин за уточняване на визуална представа за положението на стрелките във важни за организирания живот през деня. Разполага ръцете си (стрелките на часовника) за седем часа и така представя времето за пристигане в детската градина. Следва онагледяване на осем часа, когато групата закусва. Показанията за девет часа ориентират към началото на времето за обучение. Въз основа на своя опит участниците в играта правят „разходка“ по циферблата на въображаемия часовник и уточняват извършването в показаното време.

Придобиването на опит за разпознаване на целия час създава сигурност в играещите и естествено се поражда необходимостта от промяна в игровия замисъл. „Сверете си часовника“ е друг вариант на играта. Участниците си поставят задачи и изпълняват желания, като редуват ролите на изпълнител и наблюдатели. Наблюдаващите поставят задача на влезлия в ролята на часовник с думите: „Часовниче, покажи времето за ... (обяд, ставане от дневен сън, игри и т.н.)“. Ако показващият времето допусне грешка, се намесва часовникарят, който отстранява повредата.

Като се основава на своето педагогическо творческо въображение и на непрекъснато обогатяващия се детски опит за разпознаване и оценяване на времето, учителят може и сам да разработи варианти на играта, като интегрира предпочитаните в предучилищна възраст дейности (двигателна,

танцова, певческа, изобразителна, конструктивна и пр.). Достатъчно е да прояви находчивост за емоционално приобщаване на децата за изпълняване на привлекателни задачи за ума, решенията на които те самостоятелно представят чрез съзнателни движения. Участващите едновременно усвояват знания, формират представи за времето, изграждат практически умения за пресъздаване на своя опит, развиват самочувствие на знаещи и можещи, изпълняват предпочитани и подходящи за детството дейности. Създават се условия за целенасочено укрепване на детската психика, осигуряващи целенасочени грижи за развитието на емоционалното умствено здраве на играещите.

Уточняването и обогатяването на представите за година, годишни времена, месец, седмица, денонощие госпожа Ивка Иванова, учителка в ДГ „Слънчев дом“, гр. Велико Търново, направлява чрез игров замисъл „Намери своето място“. За да намерят своето място в подвижните игри, децата обогатяват знанията си по основни въпроси и задачи, а именно:

1. Знаеш ли кога си роден/родена?
2. Назови деня, месеца, годината на своето раждане.
3. Кажете сезона, в който си роден/родена.
4. Намери свой приятел/приятелка, който/която...

Като се ръководят от знанията за себе си и договорените правила на играта, децата търсят и намират свои връстници по договорени указания. Обособяват се в групи, подгрупи, ако се налага ... остават сами, защото с никого не могат да се обединят в група. Богатото образователно съдържание е значително предимство на тази игра, тъй като във всяка нова версия детето научава повече за себе си. Приучва се да ползва налични знания за по-нататъшно разширяване на представи, формиране на умения, проявяване на отношения в разнообразни ситуации на общуване.

Формирането на представа за изречение протича забавно и в друга подготвителна за училище група. Като ползва похвати от Валдорфската педагогика за учене чрез движение, госпожа Светлана Стефанова, учителка в ДГ „Първи юни“, гр. Велико Търново, осигурява повече време за езикови занимания на открито. Чрез подвижната игра „Направи като мен“ в достъпен и занимателен вариант направлява усвояването на знания за изречение и схематизиране на словесния му състав, като съпровожда изговарянето на мисли с движения. Абстрактните знания за детето, че: изречението е мисъл, изразена с думи; всяко изречение има начало и край; думите се подреждат последователно; всяка дума има свое място в изречението; преди и след изговора на всяка дума в изречението говорещият прави паузи и пр., подменя с назоваване и онагледяване. Поощрява децата да наблюдават действията и да слушат изказаното в следния вариант:

1. Изговарям изречението: *Кучето бяга*.
2. Вдигам високо дясната си ръка и показвам: *Начало на изречението*.
3. Изговарям първата дума: *Кучето*. Имам право да направя една крачка, като стъпвам напред с десния си крак и завършвам крачката с левия. (Почивам си. Правя пауза.)
4. Изговарям втората дума: *бяга*. Имам право да направя една крачка, като стъпвам напред с левия си крак и завършвам крачката с десния. (Почивам си. Правя пауза.)
5. Завършвам изречението. Правя скок с двата си крака: *Край на изречението*.

Основните предимства на този вариант на играта се състоят във възможностите за възпитаване на здраво синтактично мислене, което е важна съставна част от езиковото ядро на личността. Позволява бързо и лесно усвояване на синтактичната функция, която изпълнява всяка дума в изречението. Подпомага разграничаването на думите, необходими за построяване на кратко просто изречение (извършител и действие). Създава благоприятни предпоставки за разширяване и осмисляне на синтактичния опит за построяване на просто разширено и сложно изречение. Предлаганата подвижна игра обогатява ежедневно педагогическо взаимодействие със силни емоционални преживявания на опознаваемия успех, постиган чрез съзнателно извършвани движения и устни обяснения. Проявяването на съзнание за извършване на правилни действия и изказване на пояснения е доказателство за преживяване на емоционално благополучие в ученето, основаващо се на адекватни усещания за слушане по време на говорене и придобиване на право за движение по договорените правила. Постигнато е комплексно ангажиране на анализаторите, благодарение на което е повишено качеството на възприемането и осмислянето на сложно синтактично образователно съдържание.

Заклучение

Актуализирането на проблема за психичното здраве вероятно ще породи и много други идеи у читателите. Възможно е мотивиране на по-млади и по-опитни изследователи да се съсредоточат върху лабиринтите на този важен феномен. Безспорно е, че осъществяването на пряка връзка между съвременните постижения на различни науки в областта на детското психично здраве трябва да обхване много по-широк периметър. Неговото фокусиране в прехода от детска градина към училище е само малко предизвикателство за забелязване, изучаване и популяризиране на множество други проблеми по опазването на психичното здраве на най-младото поколение.

ЛИТЕРАТУРА

- Бурбо, Л. (2007).** *Отношенията родители – деца.* София: ЛИК. // **Burbo, L. (2007).** *Otnosheniyata roditeli – detsa.* Sofiya: LIK.
- Виготски, Л. С. (1984).** *Проблема возраста.* Собр. Соч. В 6 тт. Т. 4. Москва: Педагогика. // **Vigotski, L. S. (1984).** *Problema vozrasta. Sobr. Soch. V 6 tt. T. 4.* Moskva: Pedagogika.
- Корнев, А. Н. (2003).** *Нарушения чтения и письма у детей.* Санкт-Петербург: Речь. // **Kornev, A. N. (2003).** *Narusheniya chteniya i pisyma u detey.* Sankt-Peterburg: Rechy.
- Лебедев, В. В. (2007).** *Технология развития образовательной деятельности учителя.* Учебное пособие. Москва: АПК и ППРО. // **Lebedev, V. V. (2007).** *Tehnologiya razvitiya obrazovatelynoy deyatelnosti uchitelya.* Uchebnoe posobie. Moskva: APK i PPRO.
- Орехова, О. А. (2008).** *Цветовая диагностика эмоций. Типология развития.* Санкт-Петербург: Творческий Центр СФЕРА. // **Orehova, O. A. (2008).** *Tsvetovaya diagnostika motsii. Tipologiya razvitiya.* Sankt-Peterburg: Tvorcheskiy Tsentri SFERA.
- Парамонова, Л. Г. (2002).** *Логопедия для всех.* Москва: Дельта. // **Paramonova, L. G. (2002).** *Logopediya dlya vseh.* Moskva: Delyta.
- Петрова, В. В. (2001).** *Детска градина и училище. – В: Предучилищна педагогика.* Велико Търново: Унив. изд. „Св. св. Кирил и Методий“. // **Petrova, V.V. (2001).** *Detska gradina i uchilishte. – V: Preduchilishtna pedagogika.* Veliko Tarnovo: Univ. izd. „Sv. sv. Kiril i Metodiy“.
- Пирьов, Г. Д. (1999).** *Психология на семейството.* София: ВЕДА СЛОВЕНА – ЖГ. // **Piryov, G. D. (1999).** *Psihologiya na semeystvoto.* Sofiya: VEDA SLOVENA – ZhG.
- Пирьов, Г., Л. Десев (1981).** *Кратък речник по психология.* София: Партиздат. // **Piryov, G., L. Desev (1981).** *Kratak rechnik po psihologiya.* Sofiya: Partizdat.
- Поливанова, К. Н. (2009).** *Шестилетки. Диагностика к школе.* Москва: Эксмо. // **Polivanova, K. N. (2009).** *Shestiletki. Diagnostika k shkole.* Moskva: ksmo.
- Попова, Д. А. (2006).** *Как подготовить ребенка к школе? Книга для родителей.* Ростов на Дону: Феникс. // **Popova, D. A. (2006).** *Kak podgotovity rebenka k shkole? Kniga dlya roditeley.* Rostov na Donu: Feniks.
- Уорден, М. (2007).** *Семейная психотерапия. Диагностика, техника, секреты мастерства.* 4-е международное издание. Санкт-Петербург: Прайм-ЕВРОЗНАК. // **Uorden, M. (2007).** *Semeynaya psihoterapiya. Diagnostika, tehnika, sekret masterstva.* 4-e mezhhdunarodnoe izdanie. Sankt-Peterburg: Praym-EVROZNAK.
- Caruso, D. R., P. Solovey (2005).** *Managen mit emotionaler Kompetenz.* Frankfurt.
- Goleman, D. (1996).** *Emotionale intelligenz.* Wien.